

## Shirkiin Salphinna Aakhiraatti Nama geessa-Kutaa-7

### Description

#### **Haala wali galaatin wantoonni namoonni Rabbii oltaâ€™aa gaditti waaqefataa turan isaan kijibsiisuu**

Namoonni harâ€™a addunyaa keessatti wanta isaan hin fayyanne gabbaran (waaqefatan) Guyyaa murtii wanti kuni isaan morma ykn gana. Waaqefachu (gabbaruu) yommuu jennu garmalee jaallachuun wanta saniif of gadi qabuu, faarfannaan faarsu, sagaduufi, wareega wareegufi, silati seenufi, yeroo rakkoo waammachu, faaydalee irraa kadhachuudha. Guyyaa Qiyaamaa:

﴿وَإِذَا رَءَا الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءً لِّهُمْ قَالُوا رَبَّنَا هُؤُلَاءِ شُرَكَاؤُنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُوا مِنْ دُونِكَ فَأَلْقَوْا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَذِبُونَ ﴾٨٦  
وَأَلْقَوْا إِلَى اللَّهِ يَوْمَيِّدِ السَّلَمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴾٨٧﴾

â€œYeroo warri [Rabbitti] wanta biraan qindeessan shariikota isaanii argan, ni jedhu, â€œGooftaa keenya! Isaan kunniin shariikota keenya kan nuti Sii gaditti kadhachaa turreedha.â€ [Shariikkonis] â€œDhugumatti isin kijibdootâ€ jechuun jecha gara isaanitti darbatu. Guyyaa san Rabbiif harka kenuu, wanti isaan kijibaan uumaa turanis isaan jalaa bada.â€ Suuratu An-Nahl 16:86-87

**Shariikota isaanii**-wantoota isaan Rabbii gadiitti gabbaraa (waaqefataa) turaniidha. Kan akka sanama, taabotaa, malaykoota, jinnoota, nabiyyoota fi kanneen biroo. Shariikota kan jedhamaniif warri isaan gabbaru â€œGooftummaa ykn ibaadaa (gabbari) keessatti Rabbiin waliin qooda qabuâ€ jedhanii waan yaadaniifi. Kuni yaada sobaati. Eenyullee hojii Isaa ykn gabbari keessatti Rabbiin waliin qooda hin fudhatu. Inni Tokkicha shariika (Isa waliin qooda kan fudhatu) hin qabneedha.

Guyyaa Qiyaamaa namoonni Rabbiin alatti wanta biraan gabbaraa (waaqefachaa) turan yommuu wantoota waaqefataa turan argan, ni jedhu â€œGooftaa keenya! Isaan kunniin shariikota keenya kan nuti Sii gaditti kadhachaa turreedha.â€ Kana jechuun Yaa Gooftaa keenya isaan kunniin shariikota keenya kan Sii gaditti gabbaraa (waaqefachaa) turreedha.

â€œ**Shariikota keenya**â€-jechuun wantoota isaan Rabbiif shariika gochuun gabbaraa turaniidha. Mataa ofiitin sobaan Rabbiif shariika waan godhaniif â€œShariikota keenyaâ€ jedhan. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa shariika Isa waliin gabbaramu hin qabu.

Wantoonni isaan gabbaraa turanisakkana jechuun isaanitti deebisu: â€œDhugumatti isin kijibdoota.â€ Kana jechuun yommuu Rabbiif shariikota nu gootanii Isa waliin nu gabbartan kijibdanii jirtu. Akka nu gabbartan nuti isin hin ajajne, ibaadan (gabbarrin) akka nuuf taâ€™uus hin dubbanne [1] Kanaafu, mushrikoonni Guyyaa san salphinni isaanii ifatti baha.

â€œGuyyaa san Rabbiif harka kennuâ€ Guyyaa Qiyaamaa hundi isaanitu Rabbiif harka kennu, murtii Isaatiif masakamu. Eenyullee hin jiru kan dhagayuu fi ajajamu yoo taâ€™e malee.

â€œwanti isaan kijibaan uumaa turanis isaan jalaa bada.â€ Kana jechuun Rabbiin irratti kijiba uumuun wanti isaan gabbaraa turanisaan jalaa bada. Wanta sheyxanni isaaniif miidhagsee fi gabbaramtoota isaanii irraa shafaâ€™aan (jaarsummaan) isaan abdataa turanisaan jalaa bada. Kanaafu, kan isaan gargaaruu fi adabbi jalaa nagaha isaan baasu hin jiru. [2]

﴿وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَئِنَّ شُرَكَاءَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴾  
 وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَنَكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ  
 الْحَقَّ لِلَّهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴾  
 ﴿٧٤﴾

Guyyaa [Rabbitiin] isaanitti lallabee â€œshariikoni Kiyya kan isin odeessaa turtan eessa jiruâ€™ jedhu [yaadadhu]. Ummata hunda keessaa ragaa bahaa baasnee â€œRagaa keessan fidaaâ€ jennaan. Ergasii haqni kan Rabbii qofa akka taâ€™e ni beeku, wanti isaan kijibaan uumaa turanis isaan jalaa bada.â€ Suuratu Al-Qasas 28:74-75

Guyyaa Rabbitiin namoota wanta biraa Isa waliin gabbaran (waaqefatanitti) lallabu yaadadhu. Akkana isaaniin jedha: addunyaa keessatti wantoonni Anaaf shariikota akka taâ€™an odeessaa turtan eessa jiruu?â€

Shariikoni wantoota isaan Rabbitiin waliin gabbaraa (waaqefataa) turaniidha. Kan akka sanamaa, taabotaa, nabiyyoota, namoota gaggaarii, malaykoota fi uumamtoota biroo. Tarii isaan keessaa â€œRabbii gaditti wanta biraa waaqefachuun kufriidha, Rabbitiin Isa waliin waan biraa gabbaru hin araaramuâ€ ergaan jedhu nu hin geenye jechuun sababa dhiyefachu dandaâ€™u. Ergasii Rabbitiin ragaa baatota ergaa kana akka itti geessan ragaa bahan ni dhiyeessa.

â€œUmmata hunda keessaa ragaa bahaa baasnee â€œRagaa keessan fidaaâ€ jennaan.â€ Ummata hunda keessaa namoota wanta Rabbitiin dirqama isaan irratti godhee ummata isaaniitti geessan, Rabbitti qindeessu (shirkii) irraa isaan akeekachiisanii fi Guyyaa murtii gahuumsi mushrikoota adabbi ibiddaa keessa zalaalami turu akka taâ€™e isaaniif ibsan baasna. Warra ragaa bahan kanniin keessaa namoonni jalqabaa Ergamtoota fi Nabiyyoota. Ergasii Ergamtoota Rabbitiitti warra amananii fi hordofan irraa namoota gara Rabbitiitti waaman (daaâ€™iwani) fi wanta ergamtoota irraa isaan gahe namootatti geessaniidha.

Ergamtoota, nabiyyoota, hordoftoota Ergamtoota irraa namoota gara Rabbii waaman (daaâ€™iwwan) ragaa baatota taâ€™uun erga dhiyefamanii booda Guyyaa Murtii wanta mushrikoonni iddoor qorannootti morman akka isaanitti geessan ragaa bahu. Ergasii Rabbiin mushrikootaan ni jedha: â€œ **Ragaa keessan fidaaâ€™[3]** Kana jechuun shirkiin keessan sirrii taâ€™uu wanta agarsiisu ragaa keessan fidadhaa. Nuti kanatti isin ajajnee? Ergamtooni Kiyya kanatti isin ajajanii jiruu? Kitaabban Kiyya keessatti kana argattanii?[\[4\]](#)

Amantii fi gabbarriin isaanii soba waan taâ€™eef ragaa fiduu hin dandaâ€™an. â€œ **Ergasii haqni kan Rabbii qofa akka taâ€™e ni beekuâ€™** kana jechuun Rabbiin malee haqaan gabbaramaan akka hin jirre ni beeku. Ibaadaa (gabbarrii) keessatti sanamooni kunniin haqa homaatu akka hin qabnee fi ibaadaa keessatti haqni kan Rabbii qofa akka taâ€™e ni beeku. Garuu kana beekun homaa isaan hin fayyadu. Osso addunyaa keessatti kana beekanii Rabbiin qofa gabbaranii silaa isaan fayyadu ture. [\[5\]](#)

**â€œwanti isaan kijibaan uumaa turanis isaan jalaabada.**â€™ kana jechuun wanti isaan addunyaa keessatti Rabbitti qindeessaa turanii fi wanti Gooftaa isaanii irratti kijibaa turan ni bada, ni deema. Achitti homaa isaan hin fayyadu. Inumaa isaan miidha. Ibidda Jahannam isaan seensisa.[\[6\]](#)

### Guduunfaa

â˜zGuyyaa Murtii wantoonni namoonni Rabbiin oltaâ€™aan alatti waaqeffataa turan, â€œ Isin kijibdootaaâ€™ jechuun mormu. Sababni isas, namoonni kunniin kijiba uumuun Rabbiin oltaâ€™aan alatti wanta isaan hin fayyannee fi hin miine gabbaran. Gooftaa isaanii irratti kijiba uuman.

â˜zGuyyaa san wanti isaan kijibaan uumaa turan isaan jalaabada.

**â˜zWanti isaan kijibaan uumaa turan:** amanti sobaa, kan akka â€œwanti waaqefannu kuni gooftadha, wantoonni waaqefannu kunniin Rabbiin biratti shafaâ€™aa (jaarsummaa) nuuf taâ€™u, Isatti nu dhiyeessu, ykn nu gargaaru, miidhaa nurraa deebisu dandaâ€™u fi kkf.â€™ jechuun amanu. Sanama fi taabonni isaan waaqeffatan wanta kijibaan uumaniidha. Guyyaa murtii kuni hundi ni bada, dhugaa taâ€™ee hin argatan.

â˜zRabbitiin subhaanahu wa taâ€™aalaa Guyyaa Murtii ummata hunda keessaa warraragaa bahan ni baasa. Warri ragaa bahan kunniin: Ergamtoota, nabiyyoota, beektota (aalimman) fi daaâ€™iwwan. Isaan kuni ergaa Rabbiin namoota kanatti akka geessan ragaa bahu. Ergaa kana keessaa inn guddaan, â€œRabbitiin tokkicha gabbaraa, Isatti waa hin qindeessinaa. Shirkiin wanta fokkuu Rabbitiin hin araaramnee fi adabbii Jahannam keessa zalaalami akka turan nama taasisuudha.â€™ kan jedhuudha.

### Kitaabban wabii:

- [1] Tafsiiru Muyassar-276
- [2] Tafsiir Ibn Kasiir-4/703, Tafsiir Qurxubii-12/409
- [3] Maâ€™aariju Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburiijildi 9, fuula-457-458
- [4] Tafsiiru Saâ€™dii-731
- [5] Tafsiiru Ibn Kasiir-6/36, Tafsiiru Qurâ€™aanil Kariim-Suuratu Al-Qasas-333, Ibn Useymiin
- [6] Tafsiiru Xabarii-18/308

### Date Created

June 16, 2020

### Author

admin